

**Житомирський національний агроекологічний університет
Головна бібліотека об'єднання сільськогосподарських бібліотек
Житомирської області
Інформаційно-бібліографічний відділ**

Пестициди - безвихідь цивілізації

**(рекомендаційний список літератури
до Міжнародного дня боротьби з пестицидами)**

Дата відбору матеріалу: 25.11.2014

Кількість відібраних джерел: 49

**Укладачі: Касянюк О. І.,
Яремчук Н. Г.**

**Житомир
2014**

Колись, завдяки винаходу пестицидів – синтетичних хімічних речовин, які стали застосовуватися в усьому світі протягом кількох останніх десятиліть для полегшення догляду за посівами і підвищення врожайності культур, в сільському господарстві був здійснений значний прорив у вирішенні продовольчих питань. Однак ці речовини відразу увійшли в ряд високотоксичних і почали супроводжуватися з відповідними попередженнями – «Небезпечно для життя!», «Небезпечно!», «Обережно!».

Міжнародна мережа дій проти використання пестицидів (The International Pesticide Action Network) у 1998 р. вперше проголосила 3 грудня **Міжнародним днем боротьби проти використання пестицидів** (No Pesticides Use Day) з метою привернути увагу до вирішення проблем, які виникають внаслідок виробництва та застосування небезпечних хімічних речовин, щоб захистити людей і навколишнє середовище від негативного впливу пестицидів, а також на згадку та пам'ять про Бхопальську катастрофу. Бхопальська катастрофа стала результатом та наслідками аварії на хімічному заводі «Юнион Карбайд» (Union Carbide) в індійському місті Бхопал в ніч з 2 на 3 грудня 1984 р. Тоді через збій у системах безпеки близько 40 т парів метилізоціанату (смертоносного газу), який використовувався при виробництві популярного в ті часи інсектициду Севин, було викинуто у повітря. Територію, близько 40 квадратних кілометрів з населенням більш ніж півмільйона осіб, було охоплено щільною хмарою ядовитого газу. За оцінками неурядових громадських організацій кількість людей, що загинули у початковий період аварії становить більше 8 тис. осіб, тих, що отримали хронічні захворювання – від 120 тис. до 150 тис. та тих, що померли у післяаварійний період від 15 до 20 тис. осіб.

У цей день природозахисники усього світу проводять акції та заходи, нагадуючи про накопичення у довкіллі значної кількості токсичних хімічних речовин, зокрема пестицидів, які здатні накопичуватися у навколишньому середовищі, акумулюватися в організмах людей і тварин, спричиняючи важкі наслідки для їх здоров'я. Пестициди проникають у ґрунт, воду і рослини, їх частина потрапляє в організми людей і тварин. Деякі їх види викликають розлади імунної та ендокринної систем людського організму, іноді їх пов'язують із збільшенням онкологічних захворювань, збільшенням репродуктивних проблем і затримкою розумового розвитку. Деякі особливо стійкі види токсичних пестицидів розносяться по всій земній кулі не тільки повітряними, але й океанськими та ґрунтовими потоками. Зараз вони навіть виявлені в організмах полярних ведмедів і пінгвінів.

В Україні доволі гострою є проблема непридатних пестицидів, яка пов'язана з накопиченням, починаючи з 70-х років ХХ століття, заборонених до використання за прямим призначенням хімічних засобів захисту рослин, а також тим яким було надано статус непридатних внаслідок пошкодження тари,

втрати маркування, тощо. Кількість небезпечних відходів-пестицидів в Україні за офіційними даними сягає 20 тисяч тонн. Екологи стверджують: реальна кількість – вдвічі більша.

Ми також хочемо привернути увагу всіх користувачів бібліотеки до цієї вкрай важливої проблеми. «Обізнаний значить озброєний» гласить народна мудрість, а озброєний значить захищений. Знання, інформаційна обізнаність є чи не найголовнішою зброєю людства. Маємо надію, що інформаційні джерела висвітлені у даному посібнику стануть в нагоді студентам, аспірантам та викладачам ВНЗ при підготовці до висвітлення даної теми у навчальних дисциплінах, а також у проведенні виховних заходів. Рекомендаційний список літератури складений на основі фондів бібліотеки ЖНАЕУ, а також огляду електронних ресурсів.

Актуальні проблеми контролю залишків пестицидів у сировині олійно-жирової галузі України / С. Д. Мельничук, Ю. С. Баранов, А. О. Білоус, І. С. Максимчук // *Агрокол. журн.* – 2011. – № 2. – С. 26–31.

Алгоритм визначення концентрації пестицидів у повітрі поля і за його межами при наземному штанговому обприскуванні сільгоспкультур [Електронний ресурс]: у 2-х ч. / В. А. Закордонець, А. І. Юрченко, О. М. Багацька, Т. В. Юрченко // *Сучасні проблеми токсикології.* – 2011. – № 3. – С. 49–56. – Режим доступу:

<http://protox.medved.kiev.ua/index.php/ua/issues/2010/4/item/355-algorithm-for-determining-of-pesticides-concentration-in-the-air-of-fields-area-and-beyond-the-range-during-ground-bar-spraying-of-crops-part-1> ;

<http://protox.medved.kiev.ua/index.php/ua/issues/2011/item/101-algorithm-for-determining-of-pesticides-concentration-in-the-air-of-fields-area-and-beyond-the-range-during-ground-bar-spraying-of-crops-part-2>. – Дата звернення: 25.11.2014.

Алгоритмы оценки опасности пестицидов (классификация и управление) [Електронний ресурс] / Н. Г. Проданчук, Е. И. Спыну, И. В. Лепешкин, С. Г. Сергеев // *Современные проблемы токсикологии.* – 2009. – № 3. – С. 21–24. – Режим доступу: http://medved.kiev.ua/Web_journals/Arhiv/Toxicology/2009/3-4_09/str21.pdf. – Дата звернення: 25.11.2014.

Балан Г. М. Причини, структура та клінічні синдроми гострих отруєнь пестицидами у працівників сільського господарства в умовах його реформування [Електронний ресурс] / Г. М. Балан, О. А. Харченко, Н. М. Бубало // *Сучасні проблеми токсикології, харчової та хімічної безпеки.* – 2013. – № 4. – С. 22–29. – Режим доступу: <http://protox.medved.kiev.ua/index.php/ua/issues/2013/4/item/393-acute-pesticide-poisoning-reasons-structure-and-clinical-syndromes-in-the-farm-workess-during-reforming-of-agricultural-sector>. – Дата звернення: 25.11.2014.

Вашкулат Н. П. Реальная нагрузка пестицидов на организм детей в связи с химизацией сельского хозяйства / Н. П. Вашкулат // *Довкілля та здоров'я.* – 2000. – № 1. – С. 42–44.

Влізло В. В. Проблеми біологічної безпеки застосування пестицидів в Україні / В. В. Влізло, Ю. Т. Салига // Вісн. аграр. науки. – 2012. – № 1. – С. 24–27.

Вплив пестицидів на здоров'я людини [Електронний ресурс] / Інформ. центр зі зміни клімату. – Режим доступу: <http://www.climateinfo.org.ua/content/vpliv-pestitsidiv-na-zdorov-ya-lyudini>. – Дата звернення: 24.11.2014.

Вплив пестицидів на екосистеми і людину [Електронний ресурс] / веб-сайт «Екологія життя». – Режим доступу: <http://www.eco-live.com.ua/content/vpliv-pestitsid%D1%96v-na-ekosistemi-%D1%96-lyudinu>. – Дата звернення: 24.11.2014.

Гавриленко М. Обережно: пестициди! / М. Гавриленко // Охорона праці. – 2009. – № 8. – С. 41–42.

Динаміка залишкових концентрацій пестицидів у ґрунтах Полтавської області [Електронний ресурс] / С. Ф. Швидь, Л. М. Швидь, В. О. Наталочка, С. К. Ткаченко // Вісн. Полтавської держ. аграр. акад. – 2010. – № 3. – С. 26–31. – Режим доступу: http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/visnyk/2010/03/26_31.pdf. – Дата звернення: 24.11.2014.

Динаміка вмісту залишкових кількостей пестицидів на землях інтенсивного використання в умовах Полтавщини [Електронний ресурс] / В. В. Коваль, С. О. Кучерявий, О. В. Міненко, В. В. Ляшенко // Вісн. Полтавської держ. аграр. акад. – 2010. – № 4. – С. 62–63. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/visnyk/2010/04/62.pdf>. – Дата звернення: 24.11.2014.

Динаміка залишкових кількостей пестицидів у водах сільськогосподарського призначення в умовах Полтавщини [Електронний ресурс] / В. В. Коваль, В. О. Наталочка, С. К. Ткаченко [та ін.] // Вісн. Полтавської держ. аграр. акад. – 2011. – № 1. – С. 22–26. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/visnyk/2011/01/22.pdf>. – Дата звернення: 24.11.2014.

Демчик Ю. Екологічна оцінка використання пестицидів в ґрунтових екосистемах [Електронний ресурс] / Ю. Демчик, О. Тогачинська, О. Ничик // Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ столітті : програма і матеріали 80 міжнар. наук. конф. молодих учених, аспірантів і студентів, 10–11 квіт. 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – Ч. 1. – С. 560–561. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16233/1/325.pdf>. – Дата звернення: 24.11.2014.

Дружб'як А. Запобігання отруєнню бджіл пестицидами / А. Дружб'як // Український пасічник. – 2009. – № 4. – С. 41–43.

Дюверт Патрис. Официальная принятая в странах Европейского Союза процедура изучения пестицидов на этапе их разработки: позитивное влияние на своевременное обеспечение сельскохозяйственных товаропроизводителей инновационными средствами защиты растений / Патрис Дюверт // Междунар. с.-х. журн. – 2014. – № 5. – С. 11–13.

Желобецька Т. Ф. «Брудна дюжина» / Т. Ф. Желобецька // Безпека життєдіяльності. – 2009. – № 6. – С. 11–13.

Забота земледельця о качестве воды / С. В. Мельвин, Дж. Л. Бейкер, Дж. С. Хикма [и др.] // Зерно. – 2013. – № 4. – С. 134–146.

Ібрагімова Е. Е. Вплив техногенного хімічного забруднення на репродуктивну систему *Vitis vinifera* / Е. Е. Ібрагімова, Д. В. Балічієва, О. П. Мананкова // Вісн. аграр. науки. – 2008. – № 1. – С. 53–57.

Іщенко В. Чи є безпечніші препарати? / В. Іщенко // Пасіка. – 2009. – № 6. – С. 10–11.

Карпенко О. О. Оцінка еколого-економічних наслідків від нераціонального використання пестицидів на регіональному рівні [Електронний ресурс] / О. О. Карпенко, М. О. Муравкіна // Економічні інновації. – 2012. – Вип. 48. – С. 140–149. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67174/15-Karpenko.pdf?sequence=1>. – Дата звернення: 24.11.2014.

Кобозев И. С. Пестициды, гербициды, детергенты, фенолы и другие токсичные вещества / И. С. Кобозев // Научные и технические аспекты охраны окружающей среды : обзор. информ. / ВИНТИ. – М., 2002. – № 3. – С. 29–35.

Корнет В. А. Проблема непридатних і заборонених до використання пестицидів на Україні та їх вплив на здоров'я населення [Електронний ресурс] / В. А. Корнет, В. В. Підліснюк // Екологічна безпека. – 2010. – № 2. – С. 43–45. – Режим доступу: http://www.kdu.edu.ua/ЕКВ_журнал/2010_2%2810%29/pdf/43.pdf. – Дата звернення: 24.11.2014.

Красільнікова Т. Екологічні ризики і наслідки застосування пестицидів [Електронний ресурс] / Т. Красільнікова. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2342>. – Дата звернення: 24.11.2014.

Кумулятивні властивості та характер токсикодинаміки сумішей пестицидів, що застосовуються в овочівництві [Електронний ресурс] / І. М. Пельо, В. Г. Бардов, С. Т. Омельчук, Л. М. Сасінович // Современные проблемы токсикологии. – 2010. – № 4. – С. 19–28. – Режим доступу: http://www.medved.kiev.ua/Web_journals/Arhiv/Toxicology/2010/4_2010/str19.pdf. – Дата звернення: 24.11.2014.

Лехман С. Д. Пестициды: Есть контакт! / С. Д. Лехман, В. В. Марченко // Агрівісник України. – 2008. – № 9. – С. 59–61 ; № 10. – С. 61–63.

Лехман С. Д. Средства защиты людей / С. Д. Лехман, В. В. Марченко // Агрівісник України. – 2008. – № 5. – С. 63–67.

Матусевич Г. Д. Екотоксикологічне обґрунтування використання пестицидів у вирощуванні ярих зернових культур в умовах північної частини Лісостепу України / Г. Д. Матусевич, О. А. Слободенюк // Агроекол. журн. – 2012. – № 1. – С. 31–35.

Мельник П. О. Фітосанітарна безпека та біоекологія застосування пестицидів / П. О. Мельник // Вісн. аграр. науки. – 2011. – № 1. – С. 83–84.

Мельничук С. Д. Склади непридатних пестицидів – джерело забруднення навколишнього середовища у регіоні / С. Д. Мельничук, Ю. С. Баранов, В. Й. Лоханська // Довкілля та здоров'я. – 2008. – № 4. – С. 37–41.

Небезпечна тара: що робити? : освітня програма щодо правил поводження з використаною тарою з-під пестицидів та агрохімікатів / Агрохімічний комітет Європейської бізнес асоціації. – 2014. – Режим доступу: http://www.bayercropscience.com.ua/~media/Bayer%20CropScience/Ukraine/Publications/Safety/EVA_Tara_2014.ashx. – Дата звернення: 24.11.2014.

Нітрати не пахнуть: нітрати і здоров'я людини // ПК. – 2002. – № 18. – С. 32–34.

Никитюк А. Моніторинг ґрунтів за вмістом органічних ксенобіотиків / А. Никитюк, А. Ліщук, Л. Моклячук // Тваринництво України. – 2010. – № 6. – С. 2–6.

Осокина Н. П. Эколого-гигиеническая оценка содержания хлорорганических пестицидов в подземных водах различных регионов Украины и здоровье / Н. П. Осокина // Екологічний вісник. – 2014. – № 2. – С. 19–20.

Пестициди – один із найнебезпечніших факторів забруднення навколишнього середовища [Електронний ресурс] / Гол. упр. Держсанепідслужби у Тернопільській області. – Режим доступу: <http://www.teroblse.org.ua/pam-yatky-dlya-naselennya/pestytsydy-odyn-iz-naynebezpechnishych-faktoriv-zabrudnennya-navkolysnogo-seredovyscha.html>. – Дата звернення: 25.11.2014.

Пестициди [Електронний ресурс] / сайт Міжнар. благодійної організації «Екологія. Право. Людина». – Режим доступу: <http://epl.org.ua/ekologija/vidkhodi/dokumenti/pesticidi/>. – Дата звернення: 25.11.2014.

Пестицидне навантаження на екосистему та наслідки недбалою господарювання [Електронний ресурс] / сайт «Нова екологія». – Режим доступу: <http://www.novaecologia.org/voecos-738-1.html>. – Дата звернення: 25.11.2014.

Пікуль К. В. Аномалії розвитку у дітей з нітратно-забрудненої території / К. В. Пікуль // Довкілля та здоров'я. – 2003. – № 2. – С. 18–20.

Писаренко В. Н. Пестициды как фактор загрязнения окружающей среды : загрязнение пестицидами биосферы и их негативное влияние на природу и человека [Електронний ресурс] / В. Н. Писаренко, П. В. Писаренко, В. В. Писаренко. – Режим доступу: http://www.agromage.com/stat_id.php?id=550. – Дата звернення: 25.11.2014.

Про затвердження Критеріїв заборони чи суворого обмеження використання окремих небезпечних хімічних речовин, у тому числі пестицидів, за показниками їх небезпечності для здоров'я людини та навколишнього природного середовища : наказ М-ва охорони здоров'я України від 11.05.2010 р. № 391 // Пропозиція. – 2010. – № 11. – С. 29–31.

Проданчук Н. Г. Принципы и пути оценки опасности комплексного и комбинированного действия пестицидов на организм человека [Электронный ресурс] / Н. Г. Проданчук, Е. И. Спыну // Современные проблемы токсикологии. – 2001. – № 2. – С. 3–7. – Режим доступа: http://medved.kiev.ua/arhiv_mg/st_2001/01_2_1.htm

Сидоренко О. Україна – полігон для неякісних пестицидів / О. Сидоренко // Агроexpert. – 2010. – № 11. – С. 32–36.

Сидоренко О. Утилізація тари з-під пестицидів / О. Сидоренко // Агроexpert. – 2011. – № 4. – С. 92–93.

Скрипченко А. Самознищення / А. Скрипченко // Надзвичайна ситуація. – 2008. – № 7. – С. 54–56.

Соломенко Л. І. Екофізіологічний контроль впливу фосфорорганічних пестицидів на агроєкосистеми / Л. І. Соломенко, А. О. Тертична // Агроєкол. журн. – 2012. – № 3. – С. 121–125.

Старовойтова О. О. Забруднення ґрунтів Буковини хлорорганічними пестицидами / О. О. Старовойтова // Агроєкол. журн. – 2010. – Спец. вип. – С. 193–196.

Сторчоус І. Екологія і пестициди [Електронний ресурс] / І. Сторчоус // Агробізнес Сьогодні. – 2012. – № 1-2(січ.). – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/2010-07-05-08-44-18/838-2012-02-02-08-55-01.html>. – Дата звернення: 25.11.2014.

Тимошина Д. П. Гигиенический мониторинг «пестициды–окружающая среда–здоровье» – основа профилактики заболеваний у работающих и населения / Д. П. Тимошина, Н. Г. Гончаренко // Довкілля та здоров'я. – 2005. – № 2. – С. 19–23.

Утилізація порожньої тари з-під пестицидів – невирішена проблема // Агроном. – 2011. – № 2. – С. 42–44.

Чміль В. Все включено! Збирання, перевезення та утилізація тари з-під пестицидів / В. Чміль // Пропозиція. – 2011. – № 4. – С. 32–33.

Що таке пестициди і з чим їх їдять? [Електронний ресурс] / офіц. сайт. Укрінтерстандарт. – Режим доступу: http://ukrinterstandard.com/ru/news_all/news_all_potreb_news/1295.htm. – Дата звернення: 25.11.2014.